

بی‌خردی گروهک مستقر در افغانستان در ماجرای سد کمال خان نشان داد همسایه شرقی در حکمرانی از چاله حکومت غرب گرابه چاله دیگری افتاده است

حق حیات؛ گرفتار چرخه باطل طالبانیسم و غرب‌گرایی

۷ و ۲

روزنامه خبری تحلیلی، دانشگاهی صبح ایران
صدای نجفگان، نگاه جوانان

۱۶ صفحه
۳۰۰۰ تومان

فرهنگستان

شماره مسلسل ۴۶۰۶
شماره ۳۰ از بهشت ۱۳۰۲
۲۹ شول ۱۴۴۲
۲۰۲۳ می
شماره ۳۸۶۸

www.fdn.ir | Sat | 20 May 2023 | 6 Pages

روایت خبرنگار «فرهیختگان» از دیدار نویسندگان تاجیکستانی حاضر در نمایشگاه کتاب تهران با محمود دولت‌آبادی

در زندان پهلوی هم به زبان فارسی فکر می‌کردم

۱۳ و ۱۲

روایت معین احمدیان، خبرنگار «فرهیختگان» از سفر یک‌هفته‌ای به سوریه و لبنان همزمان با دیدار تاریخی بشار اسد از عربستان

سفر به گرای صفر درجه

چرا با آغاز سال ۱۴۰۲ خودرو در بازار توزیع نشد؟

افزایش ۶۰ درصدی موجودی انبار خودروسازها در فروردین امسال

«۸»

۲۰ نکته جذاب از فعالیت شرکت اپل

پشت‌پرده نوآوری‌های اپل چه می‌گذرد؟

«۵،۶»

رئیس مرکز عمران، املاک و مستغلات دانشگاه آزاد در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

پروژه مسکن دانشگاه آزاد را فرصتی برای صنعتی‌سازی ساختمان می‌دانیم

«۶»

« یادداشت

دستاوردهای دیپلماسی دفاعی- دریایی ارتش ایران در آب‌های آزاد

و جاسوسی (کسب اطلاعات) است. در منطقه آبی خلیج فارس توافقنامه‌های امنیتی و تجاری رژیم صهیونیستی در جریان صلح ابراهیم با بحرین و امارات متحده عربی حضور رسمی اطلاعاتی این رژیم را در مناطق فوری امنیتی ایران در بر داشته است. حضور پایگاه‌های جاسوسی رژیم صهیونیستی در سقظره، جیبوتی و اتیوپی بخشی از زنجیره جمع‌آوری اطلاعات رژیم صهیونیستی در منطقه غرب آسیاست. بعد دوم اهمیت مانور و حضور نمایشی نظامی و تردد تجاری رژیم صهیونیستی در دریای عمان و خلیج فارس است. پس از عادی شدن مناسبات رژیم صهیونیستی با دو کشور عرب حوزه خلیج فارس، رفت‌وآمد کشتی‌های تجاری میان بندر «ایلات» در سرزمین‌های اشغالی و بنادر دو کشور عرب حوزه خلیج فارس به‌طور ملموسی افزایش یافته است. هدف گذاری چهار میلیارد دلاری روابط تجاری با بحرین و بنادر دو کشور عرب حوزه خلیج فارس از دریای سرخ به خلیج فارس یکی از محورهای مهم راهبرد منطقه‌ای رژیم صهیونیستی در منطقه خلیج فارس به شمار می‌آید. افزایش تجارت دریایی از طریق حمل‌ونقل دریایی با استفاده از کشتی‌های تجاری صهیونیستی انجام خواهد شد.

حضور نظامی تجهیزات نظامی دریایی رژیم صهیونیستی تحت پوشش واحد سنسنگام در قالب رزمایش‌های نظامی مشترک و رصد منطقه با استفاده از زیردریایی‌های هسته‌ای جاسوسی در پنج سال گذشته افزایش داشته است.

سومین بعد راهبردی و دارای اهمیت این مساله، قطع پیوندهای آبی نیروهای مقاومت توسط رژیم صهیونیستی و حامیان غربی آنهاست. قطع ارتباطات دریایی ایران، سوریه و لبنان در چهارچوب نظارت اجرایی بر تحریم‌های آمریکا علیه صنعت کشتیرانی و اقتصادی ایران در دستور کار نیروهای نظامی ارتش رژیم صهیونیستی قرار گرفته است. تحریم‌های آمریکا علیه کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران مورد حمایت صهیونیست‌ها قرار گرفته است. قطع پیوندهای آبی نیروهای مقاومت توسط رژیم صهیونیستی در قالب حمله پهنابندی، مین‌های دریایی، مین‌های چسبان و توقیف کشتی توسط متحدین این رژیم انجام می‌شود. این حملات عمدتاً به‌دنبال ناکامی دولت آمریکا در جلوگیری از صادرات دو میلیارد و ۱۰۰ هزار بشکه نفت خام به مبلغ ۱۴۰ میلیون دلار با نفت کش گریس ۱۰ یا آدریان دریا در تابستان سال ۱۳۹۸ و در راستای اختلال در روند ارسال محصولات نفتی و فرآورده‌های پتروشیمی ایران به سوریه آغاز شده بود. در مقابل، راهبرد بازدارندگی دریایی جمهوری اسلامی ایران از تهدید ساحلی و فراساحلی تشکیل شده است.

پیام اصلی و راهبردی ناوگروه ۸۶ نیروی دریایی ارتش در بعد موازنه تهدید ساحلی و فراساحلی، معتبرسازی و باورپذیری بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران است که در صورت اقدام علیه منافع جمهوری اسلامی ایران در سطح منطقه و دریاهای آزاد هزینه اقدام در هر سطحی افزایش خواهد یافت.

ادامه در صفحه ۳

ناوگان دریایی ایران در خلیج فارس و تنگه هرمز نه‌تنها عامل قدرت به‌شمار نمی‌رفت؛ بلکه عامل ضعف قدرت ملی ایران هم به‌شمار می‌آمد. چون ایران وابسته‌ترین کشور به منطقه خلیج فارس از لحاظ صادرات انرژی و واردات مواد اولیه است و در شرایط بحرانی به‌شدت آسیب‌پذیر خواهد بود، بنابراین ایران برای تبدیل شدن به یک قدرت نظامی دریایی لازم بود قلمروی نفوذ خود را به حوزه میان‌اقیانوسی تغییر دهد. پیامد این عمق‌بخشی به رهنامه امنیتی علاوه‌بر تغییر الگوی بازدارندگی به تغییر موازنه دریایی در حاشیه شمالی اقیانوس هند و مناطق پیرامونی آن و تبدیل نیروی دریایی به یک قدرت جهانی بوده است. در واقع اعزام ناوگروه ۸۶ نیروی دریایی راهبردی ارتش به آب‌های آزاد بین‌المللی اثبات کرد که در صورت تعدی کشورهای منطقه و حتی فرماندهی‌ها، جمهوری اسلامی ایران قابلیت آن را دارد موقعیت اصلی امور دفاعی است و تأمین، حفظ امنیت و مقابله با سلاح‌ها و تهدیدهای نظامی نوظهور نیازمند توجه جدی به این مساله است. اعمال تحریم‌های تسلیحاتی و دفاعی علیه جمهوری اسلامی ایران در چهار دهه گذشته باعث برداشت ناصواب سیاستمداران و فرماندهان نظامی برخی از کشورهای منطقه و حتی فرماندهی‌های درخشان قدرت نظامی جمهوری اسلامی ایران شده بود. در حالی که جمهوری اسلامی ایران در رهنامه بازدارندگی خود، استقلال، خودکفایی تجهیزات و آماده شدن در جهت ایفای نقش بین‌المللی را در دستور کار قرار داده بود.

این راهبرد بازترکی شده سبب شده است تا نیروی دریایی راهبردی ارتش جمهوری اسلامی ایران با ساخت انواع ناوها، ناوچه‌های رزمی و پشتیبانی، انواع موشک‌های ساحل به دریا، هواپیماهای بدون سرنشین، انواع مختلف زیردریایی و... علاوه‌بر قدرت‌نمایی نظامی و تسلیحاتی در منطقه غرب آسیا و جهان اسلام، خود را مهیای ماموریت‌های بلندمدت حضور در آب‌های بین‌المللی کند. اعزام ناوگروه ۸۶ نیروی دریایی راهبردی ارتش جمهوری اسلامی ایران علاوه‌بر نمایش اقتدار و سیادت دریایی، جایگاه ایران را به یکی از قدرت‌های برتر دریایی منطقه غرب آسیا و جهان اسلام تثبیت کرده است.

۲- عمق‌بخشی به رهنامه و الگوی بازدارندگی دفاعی جمهوری اسلامی ایران یکی از مطالبات و دغدغه‌های فرماندهی معظم کل قوا در دهه‌های اخیر، عمق‌بخشی به رهنامه امنیتی و الگوی بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران بوده است. از منظر رهبری معظم انقلاب «امروز دشمن ما فلان کشور همسایه خلیج فارس نیست. دشمنی که ما احتمال حمله و تهدید او را می‌دهیم کسی است که در اقیانوس‌ها گسترش یافته است؛ بنابراین جنگ در خلیج فارس، جنگ کردن داخل خانه است. در حالی که در دریای عمان جنگ کردن در عرصه وسیع بیرون خانه است.» (۱۳۸۷/۰۹/۰۶). راهبرد حضور در آب‌های بین‌المللی در اندیشه رهبری معظم انقلاب مبتنی بر این واقعیت است که با توجه به پیچیدگی تهدیدهای نظامی نوین، حضور صرف و بسنده کردن

۴- برقراری توازن قدرت و موازنه تهدید در برابر تهدید منطقه‌ای رژیم صهیونیستی به دلیل فقدان عمق راهبردی رژیم صهیونیستی دفع تهدیدهای محیطی در بیرون مرزها، ازجمله اصول اساسی بازدارندگی منطقه‌ای برای این رژیم محسوب می‌شود. حضور دریایی در کنار حضور ژئوپلیتیکی به‌عنوان مکمل‌های راهبردی رژیم صهیونیستی در مهار منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران به‌شمار می‌آید. حضور دریایی رژیم صهیونیستی در منطقه غرب آسیا به‌منظور مهار نیروهای مقاومت و جمهوری اسلامی ایران از سه بعد راهبردی، از اهمیت اساسی برخوردار است. بعد اول رصد

که حامل پیام صلح برای همسایگان و منطقه و مظهر اقتدار در برابر زورگویان جهانی است.

۳- ناوگروه دریایی ۸۶ ارتش و دستاوردهای دیپلماسی دفاعی

اعزام ناوگروه‌های دریایی و در رأس آنها ناوگروه ۸۶ نیروی دریایی ارتش به آب‌های آزاد بین‌المللی در دو سطح منطقه‌ای و بین‌المللی دارای دستاوردهایی برای دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران بوده است.

الف) در سطح منطقه‌ای

۱- نمایش اقتدار و سیادت دریایی و تثبیت ایران به‌عنوان قدرت برتر دریایی منطقه غرب آسیا

تأمین، توسعه و به‌روزرسانی تسلیحات یکی از اساسی‌ترین محورهای اصلی امور دفاعی است و تأمین، حفظ امنیت و مقابله با سلاح‌ها و تهدیدهای نظامی نوظهور نیازمند توجه جدی به این مساله است. اعمال تحریم‌های تسلیحاتی و دفاعی علیه جمهوری اسلامی ایران در چهار دهه گذشته باعث برداشت ناصواب سیاستمداران و فرماندهان نظامی برخی از کشورهای منطقه و حتی فرماندهی‌های درخشان قدرت نظامی جمهوری اسلامی ایران شده بود. در حالی که جمهوری اسلامی ایران در رهنامه بازدارندگی خود، استقلال، خودکفایی تجهیزات و آماده شدن در جهت ایفای نقش بین‌المللی را در دستور کار قرار داده بود.

این راهبرد بازترکی شده سبب شده است تا نیروی دریایی راهبردی ارتش جمهوری اسلامی ایران با ساخت انواع ناوها، ناوچه‌های رزمی و پشتیبانی، انواع موشک‌های ساحل به دریا، هواپیماهای بدون سرنشین، انواع مختلف زیردریایی و... علاوه‌بر قدرت‌نمایی نظامی و تسلیحاتی در منطقه غرب آسیا و جهان اسلام، خود را مهیای ماموریت‌های بلندمدت حضور در آب‌های بین‌المللی کند. اعزام ناوگروه ۸۶ نیروی دریایی راهبردی ارتش جمهوری اسلامی ایران علاوه‌بر نمایش اقتدار و سیادت دریایی، جایگاه ایران را به یکی از قدرت‌های برتر دریایی منطقه غرب آسیا و جهان اسلام تثبیت کرده است.

۲- عمق‌بخشی به رهنامه و الگوی بازدارندگی دفاعی جمهوری اسلامی ایران

یکی از مطالبات و دغدغه‌های فرماندهی معظم کل قوا در دهه‌های اخیر، عمق‌بخشی به رهنامه امنیتی و الگوی بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران بوده است. از منظر رهبری معظم انقلاب «امروز دشمن ما فلان کشور همسایه خلیج فارس نیست. دشمنی که ما احتمال حمله و تهدید او را می‌دهیم کسی است که در اقیانوس‌ها گسترش یافته است؛ بنابراین جنگ در خلیج فارس، جنگ کردن داخل خانه است. در حالی که در دریای عمان جنگ کردن در عرصه وسیع بیرون خانه است.» (۱۳۸۷/۰۹/۰۶). راهبرد حضور در آب‌های بین‌المللی در اندیشه رهبری معظم انقلاب مبتنی بر این واقعیت است که با توجه به پیچیدگی تهدیدهای نظامی نوین، حضور صرف و بسنده کردن

بین‌المللی و... تعریف شده است. موفقیت دیپلماسی دفاعی علاوه‌بر شناخت موقعیت و اقتضانات زمانی و هماهنگی با دستگاه دیپلماسی کشور، به انتخاب راهبرد مطلوب، متناسب با موقعیت ژئوپلیتیکی و همچنین برخورداری از قدرت و ظرفیت نیروهای مسلح کشورها بستگی دارد؛ بنابراین ممکن است یک کشور با توجه به موقعیت ژئوپلیتیکی و ظرفیت نظامی در تدوین رهنامه دیپلماسی دفاعی خود بر دیپلماسی دفاعی هوا پایه، سرزمین پایه یا دیپلماسی دفاعی دریا پایه تمرکز کند؛ اما آنچه مسلم است این است که دیپلماسی دفاعی یکی از زیرشاخه‌های دیپلماسی است که توسط نیروهای نظامی و با بهره‌گیری از قابلیت‌ها و توانایی‌های آنها در سطوح منطقه‌ای و بین‌المللی در راستای اهداف و منافع ملی کشورها اعمال می‌شود.

۲- دیپلماسی دفاعی دریایی

طرح راهبرد «قدرت دریایی» با نام آلفرد ماهان در یادار آمریکایی پیوند خورده است؛ چراکه از نظر وی از آنجایی که دریا مسیر عمده تجارت است دارا بودن قدرت دریایی از مهم‌ترین مولفه‌های قدرت نظامی به‌شمار می‌آید. از نظر ماهان قدرت ملی یک کشور بیشتر از آنکه به وسعت آن کشور وابسته باشد به خطوط ساحلی و ویژگی‌های لنگرگاه‌هایش بستگی دارد و به همین جهت بود که به آمریکایی‌ها توصیه کرده بود تا برای دستیابی به اقتدار نظامی، قدرت دریایی خود را به‌نحوی بسط دهند تا نیروهای نظامی و دریایی آنها بر آبراه‌های بین‌المللی کنترل داشته باشند.

الگوی دیپلماسی دفاعی دریایی دربرگیرنده دو سطح منطقه‌ای و بین‌المللی است و عرصه و قلمروی آن در ریاست که علاوه‌بر آب‌های سرزمینی و بنادر و قلمرو کشورهای منطقه، آب‌های بین‌المللی را نیز در برمی‌گیرد. از آنجایی که قلمروهای دریایی در کنوانسیون حقوق دریاها دربرگیرنده آب‌های آزاد بین‌المللی است و این فرصت را برای کشورهای ساحلی فراهم کرده است بنابراین در حوزه دیپلماسی دفاعی دریایی ضرورت دارد تا با ارتقای قدرت دفاعی دریایی کشور، حضور ناوگان‌های دریایی کشورها به خارج از حوزه سرزمینی و آب‌های آزاد بین‌المللی گسترش پیدا کند.

در این چهارچوب، جمهوری اسلامی ایران با نگاهی راهبردی و بلندمدت، رهنامه دریایی خود را در سطوح منطقه‌ای، بین‌المللی و حضور در قلمرو دریایی دریاها، آزاد بین‌المللی بازترکی کرده است. در منظومه فکری و آینده‌نگارانه رهبری معظم انقلاب اسلامی دیپلماسی دفاعی- دریایی جمهوری اسلامی ایران با داشتن اصالت و ارمان صلح‌برای منطقه و جهانیان موردتوجه جدی قرار گرفته و در ابتدای دهه ۹۰ شمسی درخصوص حضور در دریاهای آزاد فرمودند: «جمهوری اسلامی ایران اهل تجاوز نیست ولی اهل حضور در آب‌های آزاد است، زیرا آب‌های آزاد دنیا متعلق به همه و بستری برای انتقال فرهنگ است.» (۱۳۹۰/۰۵/۰۲)؛ براساس همین بینش کلان و نگاه راهبردی بود که معظم‌له موضوع نیروی دریایی راهبردی را مطرح کردند

ابوب نیکونهاد

کارشناس حوزه دفاعی

در رویکرد‌های نوین به دیپلماسی، تأمین منافع ملی کشورها به‌عنوان اولین اولویت در سیاست خارجی مستلزم بهره‌گیری از همه ظرفیت‌های قدرت آفرین موجود در یک کشور و نظام سیاسی است. براساس این دیدگاه محدوده دیپلماسی فقط به مقوله سیاست و روابط بین سیاستمداران محدود نشده، بلکه دارای وجوه دیگری همانند دیپلماسی اقتصادی و دفاعی است.

تأمین اهداف و منافع ملی در حوزه دیپلماسی دفاعی خود دارای ابزارها و روش‌های خاصی است که حضور مستشاران نظامی در دفاتر دیپلماتیک و کنسولی کشورها، رایزنی مقامات نظامی کشورها و سفرهای هیات‌های نظامی، فروش و تأمین تسلیحات موردنیاز، برگزاری رزمایش‌های مشترک، شرکت در اجلاس‌ها و نشست‌های نظامی در سطح منطقه‌ای و جهانی، از همه مهم‌تر حضور نیروی دریایی کشورها در آب‌های جهانی، به‌عنوان یکی از نموده‌های بارز قدرت در نظام بین‌الملل، ازجمله این ابزارها به‌شمار می‌آید.

از آنجایی که حقوق بین‌الملل آزادی دریاها، حق کشتیرانی و حضور در دریاهای آزاد را به‌رسمیت شناخته است هر دولتی می‌تواند برای توسعه اهداف صنعتی، تجاری و حتی نظامی و دفاعی خود بدون دخالت در حریم دولت‌های دیگر از دریاها استفاده کند. در این میان دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران با بهره‌گیری از ظرفیت حضور فعال نیروی دریایی ارتش در آب‌های بین‌المللی و آزاد جهانی و عمق‌بخشیدن به تعاملات دو یا چندجانبه دریایی با کشورهایی که از ساحل دریایی برخوردار هستند، عرصه جدیدی را در گفت‌وگوهای سیاسی و روابط دیپلماتیک بین کشورها ایجاد کرده است.

در نوشتار پیش‌رو در نظر داریم تا علاوه‌بر بررسی مفهوم دیپلماسی دفاعی دریایی که در زیرمجموعه دیپلماسی دفاعی تعریف می‌شود به دستاوردهای ناوگروه ۸۶ ارتش در دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران بپردازیم.

۱) دیپلماسی دفاعی

دیپلماسی دفاعی یکی از مفاهیم جدید و از ماموریت‌های تعریف‌شده برای نیروهای نظامی کشورها در قرن بیست‌ویکم است که هدف از اجرای آن دفع دشمنی‌ها، نمایش اقتدار و توانمندی‌ها باهدف ایجاد بازدارندگی، ایجاد اعتماد و حفظ آن و پای‌بندی به اهداف کشورها (برقراری صلح و تأمین امنیت جهانی)، دستیابی به تجهیزات دفاعی موردنیاز، مدیریت تنش در حوزه‌های مورد اختلاف با دیگر واحدهای سیاسی و نظامی و پیشبرد و کنترل دموکراتیک مسائل نظامی به‌جهت جلوگیری از وقوع جنگ در مسائل مختلف است. شیوه‌ها و شگردهای دیپلماسی دفاعی عمدتاً از طریق انجام گفت‌وگوهای امنیتی راهبردی در سطوح بالا، تبادل‌های آموزشی و حرفه‌ای نظامی، واردات و صادرات تسلیحات و تجهیزات نظامی، برگزاری رزمایش‌ها و تمرین‌های مشترک و حضور در آب‌های آزاد